

ELŐFIZETÉSI ARAK:

A kiadóhivatalban átveve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "
 Helyben hához hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétévi és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

Aszerkesztőség kéziratok visszaadásának
 vagy megőrzésére nem vállalunk.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, július 12.

Végzett munka után.

Majdnem tizenöt hónapi munkálkodás után pihenésre tért immár a parlament. Időszerű tehát megvizsgálni: mennyit és miképpen végeztek a honatyák — képviselők és kormányférfiak — ez alatt az aránylag hosszú munkaidő alatt; hiven sáfárkodtak-e a közbizalommal, jól teljesítették-e kötelességüket s kielégítették-e a nemzet jogos várakozását?

Nem akarok ezen a szűkre szabott helyen hosszadalmas statisztikai adatokat felsorolni, csak röviden említem meg tehát, hogy ez alatt a parlamenti ciklus alatt az országgyűlés elintézte 3 költségvetést három ujonctörvényt, tartott két delegációs tárgyalást, megalkotott egész sereg olyan szociális törvényt, amelyet már évtizedek óta türelmetlenül vártak és hasztalan sürgettek az érdekelt társadalmi osztályok; s e munkakörben meg kellett küzdeni két obstrukcióval: a nemzetiségi képviselőkével a tavalyi költségvetési vitánál és a horvátok lázadásával a vasutas javaslatoknál. Ezekon kívül elintézte a parlament a múlt országgyűlések összes restanciáit is. A miniszterek pedig a kormányzati jogrend helyreállításán és számos törvényjavaslat elkészítésén kívül majdnem folyton küzdtek a kiegyezés sziszifuszi kövének görgetésével — és

egyidejűleg szorgalmasan fáradoztak a politikai és gazdasági önállóság korszakalkotó nagy művének előkészítésén, míg ugyanakkor nehéz küzdelmeket folytattak hazánk belső és külső ellenségeinek nagy tömegével is.

A tárgyilagos kritika tiszta szemüvegen nézve tehát a letűnt tizenöt hónap parlamenti és kormányzati eszményeit, meg kell állapítani, hogy úgy az országgyűlés, mint a kormány oly sok és értékes munkát végzett, aminél többet és jelentősebbet elvégezni, az adott viszonyok között, valóban fizikai képtelenség lett volna.

Ha mégis hallani lehet itt-ott az elégedetlenség szavát, annak okát két körülményben találjuk meg. Az egyik az, hogy túlcsigázott volt a várakozás a nemzet részéről; a másik pedig az, hogy nagyok voltak a fölhatalmazott akadályok a nemzet ellenségei részéről. Negyven esztendő sok csalódásának keserősége gyűlt össze, évtizedek óta sajtó sebek tántogtak a társadalom testén s minden bajnak eloszlátását és minden sérelemnek orvoslását rohamos gyorsasággal követelték azok a türelmetlen honfitársaink, akik rövidlátásukban nem gondolják meg, hogy az alkotásokban az észszerű egymásutánt kell megtartani s egy hosszú kormányzati rendszer összes mulasztásait és bűneit néhány rövid hónap alatt jóvátenni emberileg lehetetlen.

Szerencsére ezek a rövidlátók és tü-

relmetlenkedők nagy kisebbségben vannak soraink között; ellenben a higgadtan gondolkodó többség nagyon jól tudja, hogy újabbkori alkotmányos életünkben egyetlen egy kormány és parlament se hozott magával annyi hazafias jószándékot, annyi nemes ambíciót és tettvágyat, mint a Wekerle—Kossuth kabinet és a mostani országgyűlés, de viszont egyetlen egy se küzdött a mesterségesen csoportosított akadályoknak olyan rengeteg tömegével és annyi ellenséges indulattal, mint ezek. Szükséges tehát, hogy ezekre a tényekre fölhevítjük minden igaz hazafi — legfőképpen pedig a türelmetlenkedő és kritizáló honfitársaink figyelmét, mert a higgadt mérlegelésre, a körültekintő óvatosságra és a fegyelmezett összetartásra soha nagyobb szükségünk nem volt, mint a mai válságos időkben.

Nézzetek körül. Az ország minden tájékán kigyuladt és lánggal ég a nemzetiségi izgatás. A horvátok majdnem nyílt lázadásban vannak. A felforgató elemek tüzes csóvákat dobálnak a társadalmi és állami szervezetekre. Azonfölül itt áll velünk szemben Ausztria az ő nagy anyagi és hatalmi apparátusával s engesztelhetetlen gyűlöletével, készen arra, hogy belső bajainkat a maga javára és a mi jogos nemzeti aspirációink letörésére teljes mértékben kiaknázza.

Gondoljátok meg, hogy Magyarország lakosságának csak 52 százaléka magyar, a többi mid ellenség; s abban az ötven-

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Margit.

Írta: Tyll János.

Csudálatos leány volt. Olyan, amilyen csak egy szokott lenni minden embernek, akinek érzéstartalva van. Megérzi azt az ember első találkozásra, hogy ez a lény az ő lelkének fele, hogy e nélkül üres az eddigi élete, hogy őt az Isten azért teremtette, hogy az a férfi legyen boldog vele. Ilyen leány volt Margit a falu gyöngye, akit én a mező szűzi lilomának neveztem el.

Forró nyári napon, mikor minden ember tikkadt, a hős árny után vágyik, elnyomott az álom. A szobám falán Margit arcképe függött s onnan olyan jószágon nézett le rám és én olyan boldog voltam. Így aludtam el, a boldogság szenderített el. Éreztem, hogy gyöngéd női kezek simulnak szememen végig, szerettem volna felnézni, de olyan édes volt a puha bárszonyos tapintat. Nem zavart semmi, csöndes volt minden csak egyszer-egyszer hullott szememre durván a vadszőlő közt bebukott sárga napsugár. Később ezt sem vette észre, nem éreztem semmit, csak álmodtam csudálatos álmot.

Magas, égis érő akác fasor alatt ültem zöld fűpadon, mellettem Margit ült s én sutogtam neki bűvös szerelemről, örökös boldogságról, meg mindenről, amit a szívem mondott. Ez volt az első találkozásom Margittal.

Ő virágot szedett és nem vette észre, hogy látja valaki. A virág utáni hajlongásban arca kipirult s olyan volt, mint egy kicsattanó rózsza. Kötője tele volt virággal, a hajában buzavirág volt.

Tetszett nekem az alföld; fényképfelvételeket tettem s így találtam rá. Különös volt előtte egész viseletem, vakmerőségem az első találkozásra, de hallgatta. Hiszen oly igaz szó sohse jött ki ajkamon, mint akkor. És amint ott ültem szerelemittasan, a fűpad egyszerre menni kezdett, ment messzire az akácsorból ki az égből leereszkedéseig s vitte magával Margitot.

Amint elvált tőlem, kezével intett felém és a kezén tűzkigyó volt. Egy karikagyűrű. A nap talán azért sütött rá, hogy szuró sugarainak szárnyakat adjon s mérget szórjon szét. Éreztem, hogy minden percben fogyok, hogy a testem összezsugorodik és mikor nagyon kicsi voltam, éreztem, hogy a szívem nagyobb nálam s az olyan borzasztóan fáj.

A fűpad meg ment, vitte magával Margitot...

Egyszerre megváltozik a világ. A nap eltűnik, az ég egy feketeség lesz, vastag fekete némaság. Akármerre néztem, mindenütt feketeséget láttam. Félni kezdtem, mert még a fák sem mozgatták leveleiket.

Valahonnan a messzeségből halk zene hallott. Édes borzongás futott rajtam végig. A zene folyton erősödött, mintha közelebb jönének vele láthatatlan emberek. Valaki sirt a zene ütemei szerint, ez egy női hang volt.

A sötétség helyett vakító fény támadt s csupa tulvilági lény állott előttem mozdulatlanul és a zene szólott a fényes semmiségből.

Fekete ruhájukon ezüst díszítés volt s közülök négyen egy koszorus koporsót tartottak. Nem láttam az arcát, hogy ki fekszik benne, de a szívem sugta, hogy engem érdekel. Parancsolta az ösztönöm, hogy menjek fel, hogy nézem meg, de félttem, mert balsejtelem fogott el, ami azt mondta:

— Ott Margit fekszik.

Tudtam, ha megnézem, meg fogok örülni. És ekkor lemondtam az életről pillanat alatt, talán eszméletlenül is s azt gondoltam: édes lesz érte meghalni. Oda mentem és a koporsó

két százalékban mennyi a felforgató elem és a vértagadó hazaáruló. Igaz, hogy a magyarság zöme hazájához hű, s ugyanolyan, szellemileg és erkölcsileg olyan fölényben van a nemzetiségek és a többi belső ellenség fölött, hogy válságos helyzetünkben sincs aggodalomra ok, ha olyan erős lesz sorainkban az összetartás, mint amilyen nagy ellenségeink gyűlölete.

Ebből a tudatból pedig az az intelem kiált felénk, hogy jobban, mint valaha, fönn kell tartani a koalíciót, sőt szorosabbra kell fűzni az igaz hazafiak szövetségének kötelékét. Fokozott bizalommal kell körülvenni és támogatni a nemzet vezéreit nagy és nehéz föladataik végrehajtásában.

Pártközi torzsalkodás és féltékenykedés helyett testvéries egyetértéssel kell sorakozni a nemzeti lobogó körül, hogy ne csak megtarthassuk azt a kormányzati hatalmat, amit súlyos küzdelmek árán a kezünkbe kaptunk, hanem sikeresen föl is használhassuk egyfelől a magyar nemzeti állam konszolidálására és ellenségeink megfékezésére, másfelől pedig a mindnyájunk által óhajtott politikai, szociális és közgazdasági reformok megalkotására.

Mindezt csak egységes erővel, koncentrált akarattal és szoros összetartással érhetjük el. Nagyon nehéz, nagyon komoly, válságos időket élünk; történelmünk ismét forduló ponthoz jutott, s ha Kossuth Lajos feltámadna halottaiból, bizonyára ismét hangoztatná örökké emlékezetes intését:

— Ha van még kívánság, amely kielégítésre, van még sérelem, amely orvoslásra vár, úgy várjon az a kívánság és várjon az a sérelem, amíg megmentjük a hazát!

Pintér Gyula.

be volt zárva. Könyörögtem, sirtam, zokogtam, öklömmel vertem a deszkákat.

— Nyissák fel! Nyissák fel!

Azok kegyetlenek voltak, nem nyitották ki.

A zene elhallgatott, a vakító fény eltűnt. A koporsó teteje felpattant s mindenestől sülyedni kezdett beljebb és beljebb a fekete földbe. Megláttam az arcát. Egy pap volt benne. Egy református pap.

Nem tudtam, mit jelent. Mereven bámultam a sülyedő halottra s mikor körülnéztem, a sok tulvilági lény eltűnt; egy feketeruhás leány térdpelt előttem és ez Margit volt. Temette a völgyégyét.

... Felébredni egy kínos álomból, melyben együtt szenved a testünk háborgó lelkünkkel, oh ez olyan jól esik. Az álom utolsó részét nem tudtam megérteni csak másnap, amikor értesültem Margit völgyégyének haláláról. Mély részvétet éreztem a leány iránt és sajnáltam az embert, akit az ut ő elibe vitt és örültem, hogy nem mást vitt, aki nekem örökre élne.

A kiegyezési tárgyalások. *Kossuth* Ferenc kereskedelemügyi miniszter és *Szerényi* államtitkár ma reggel Bécsbe érkeztek. Az osztrák miniszterelnöki palotában ma délelőtt megkezdték a kiegyezési tárgyalást. A vasuti tariták ügye képezte a tárgyalás anyagát. Délután folytatják.

A horvát gazdasági bojkott. Zágráb-ból táviratozzák: A zágrábi lapokban a lakatosok kijelentik, hogy Magyarországból nem rendelnek meg több árut. A kereskedők közt is nagy agitáció folyik, hogy rávegyék őket, hogy a magyar gyárosokkal megszakítsák az összeköttetést és szükségleteiket osztrák gyáraknál fedezzék. Tegnap néhány lapban az a hír jelent meg, hogy az első horvát takarékpénztár és agrárbank a magyar pénzüzetekkel megszakított minden érintkezést. Ez a hír alaptalan.

A kiegyezés. A kiegyezési tárgyalásokra vonatkozólag a bécsi Neue Freie Presse budapesti tudósítója beszélgetést folytatott a magyar kormány egyik tagjával, aki kijelentette, hogy az utóbbi három napos tanácskozáson a három főkérdést teljesen elintézték. Ezek a választott bíróság, a magyar block és a fogyasztási adók kérdése. A kiegyezés lényege kompromissum kötéséből. A szombati, vasárnapi s talán még a hétfői napokat is igénybe veszik a tárgyalások s a jövő héten a szövegezésre kerül a sor. A jövő hét közepén Wekerle miniszterelnök Iszclbe megy, hogy jelentést tegyen a királynak.

A kiegyezésre vonatkozólag Bécsből Budapestre érkező kedvező hírek mindenütt jó hatással voltak, sőt még a tőzsdét is megmozdították. A magyar és osztrák hitelrészvények árfolyama rohamosan emelkedett.

A magyar kormány tagjai visszautaztak Bécsből Budapestre, csak Wekerle marad vasárnapig Bécsben,

A kiegyezési érdemleges tárgyalások befejezte után a részleteket szeptemberig nem publikálják.

— Érted-e te fehér lelkű leány, hogy mit akarok mondani? Ugy-e nem?

Lámpa halvány fénye a be-be-tévedő esti szellőtől meg-meg-remeg s ilyenkor a szoba levegője táncolni látszik, megmozdulnak a képek a falon s a te képed életre kél s előttem áll, néz rám jóságos szemével, úgy, ahogy csak te tudsz lézni. És én vágyat, kimondhatatlan vágyat érzek téged ajkaid csókolni, forrón, epedőn, hogy utána megsemmisüljek...

... Téged tartalak annak, akit nem tud helyettesíteni senki. Te felette állasz mindenkinek és én lopva rád merek tekinteni, merlek szeretni igazán benső közvetlenséggel. Te csodás szép vagy és én téltelek. Óh, az emberek olyan rosszak...

... Tudod-e te, hogy én szeretlek? Sejtetted-e, hogy imámba van fonva a neved, hogy a szívedet te uralod. Messze vagy tőlem, igen messze, de én magányomban hallok titkos sutogást és az azt mondja, hogy te szeretsz, hogy te észreveszel engem. És én ilyenkor olyan boldog vagyok...

Beszélt a bolond fiú s a szíve olyan meleg hévvel dobogott és ez alatt Margit új eljegyzését tartotta egy másikkal, akinek durva szíve talán még szeretni sem tud.

Városi közgyűlés.

— Második nap. —

Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága tegnap délután folytatólag letárgyalta a csütörtökről még elintézetlenül maradt ügyeket.

Hosszabb vita csak egy ingatlan eladásának a kérdésénél és a vallasos vasut Gilányi-utcai vonalának építése ügyében beadott felelkezés ügyénél volt.

Az elsőben a tanácsnak visszaadták az egész ügyet, a másodikkal a tanács javaslatát fogadták el.

A városatyák, mint mindegy második napon, most is kevesen voltak jelen.

A közgyűlés letolyása a következő volt:

A főispán távollétében *Rimler* Károly polgármester elnökölt.

Jelen voltak:

Dr. Hoványi Géza, dr. Hoványi Gyula, dr. Kazay Kálmán, dr. Adorján Emil, dr. Altmann Jakab, Balogh Döme, Cser János, dr. Kecskeméti Lipót, dr. Radó Ignác, Weisz Károly, Gábel Jakab, Löwenstein Zsigmond, Kiss Elek, Bordé Ferenc, dr. Istvánffy István, Juricskay Barnabás, Gerő Ármin, Komlóssy József, Dus László, Tóth Márton, Sztarill János, dr. Barathy Ákos, Kőszeghy József, Markovits Sámuel, Papolezy Ferenc, Lakos Lajos.

Az előző napi gyűlés jegyzőkönyvének hitelesítése után a még elintézetlen ügyek tárgyalására tértek át.

A Füzeséry laktanya eladása.

Grósz Ignác kocsigyártó a Füzeséry volt tüzérlaktanya telkét és épületét 30000 koronáért kéri tulajdonába átadásra.

A tanács a telek eladását 30000 koronáért nem javasolja, mert jelenlegi jövedelme 50000 korona értéknek felel meg, továbbá nem új iparágat akar Grósz meghonosítani és káros lenne a helybeli fejlett kocsigyártó iparosokra a kedvezményes eladás.

Löwenstein Zsigmond pártolja a kérelmet. Grósz komolyan akar egy gyárat felállítani. Amerikában képezte ki magát s nagy tökélettel akarja itt gyártelepét fejleszteni. A 30000 korona tényleg csekély, de ezért ne utasítsák el oly mereven, hanem adják ki a kérelmet, illetve ajánlatot az iparpártoló bizottságnak.

Rimler Károly kifejti, hogy a gyáralapító nem jött hozzá, hogy felvilágosította volna, miszerint van kijelölve egy terület gyáralapításokra, ahol megfelelő telket kaphatna.

Dr. *Adorján* Emil azon kezdi, hogy a szeszgyárakat elfogjuk veszíteni, tehát nem szabad a keletkező más gyárakat mereven elutasítani. Állapítsák meg a telek árát s ezt közöljék a kérelmezőkkel. Egy bizottságot küldjenek ki a telek árának megállapítására s lépjenek tárgyalásba a kérelmezővel.

Komlóssy József válaszolt. Nagyobb szabású gyártólepről a szóban levő telken nem lehet szó, ehhez kicsi és a város közepén lévén, még ha meg lenne is, ki kellene telepíteni. A város másik külső helyén kaphat alkalmas területet a kérelmező.

Dr. *Várady* Zsigmond az új gyárak keletkezéséről nagyon óhajtja, de akkor az illető mutassa ki, hogy mily nagy arányban akarja gyárat fejleszteni, komolyan mondja meg, mit akar. Az ajánlat nagyon homályos.

Az ingatlan 50,000 koronánál többet ér. Mi biztosít bennünket arról, hogy nagy gyárat létesít s hogy pár év múlva nem szűnik-e meg. Pártolja a gyárak alapítását, kedvezményekkel is, de baléknak ne álljon a város.

Rimler Károly igéri, hogy érdeklődni fog továbbra is az ügy iránt. Ha úgy akarják visszaadhatják a kérdést a telek megbecsülése végett.

Radó Ignác az egyszerű elutasítás mellett van. A tanács tudni fogja a kötelességét.

Dr. *Hoványi* Gyula rámutat, hogy tervben van Péter-utca meghosszabbítása s ekkor értékesebb lesz a kérdéses telek.

Dr. *Hoványi* Géza szintén a gyáralapítások

támogatása mellett van, de ilyen ajánlatra nem lehet egy telket odaadni. Ráér, hogy a sokszor felvetett Friss-féle gyár nem azért ment el Nagyváradról, mert a szóbanlevő telket nem kapta meg, hanem azért, mert Budapesten jobban megtalálja az üzleti számításait. A tanács javaslatát fogadja el.

Beczkay Lajos amellet szöli fel, hogy az ajánlatot adják vissza a tanácsnak.

Az ügyet visszaadják a tanácsnak.

Zách János a felső gyaloghíd (Garasos) bérlője és Grósz Dezső, a nemzeti hid bérlője kérték a várost, hogy újabb hat évre hosszabbítsa meg a város a hid bérlését.

A tanács a bérlés meghosszabbítását javasolja, de a bérösszegnek 200—200 koronával való meghosszabbítása mellett.

Dr Várady Zsigmond és Balogh Döme nyilvános árlejtés megtartását, Gábel Jakab az összes iskolák növendékeinek és tanítóinak az ingyen átjárás biztosítását indítványozták.

Dr Hoványi Géza felvetette az eszmét, hogy a jövedelem megállapítása végett automata felállításának kérdését tanulmányozza a tanács.

Dr Hoványi Gyula indítványozta, hogy tekintettel a Garasos hid helyén építendő vashidra, Zách Jánossal csak arra az időre hosszabbítsák meg a szerződést, amíg a vashid elkészül.

A tanács javaslatát fogadták el dr Hoványi Gyula indítványával kapcsolatosan.

A Gilányi-utcai vasut.

A városi tanács a városi villamos vasut felebbezésének elutasítását javasolta. A már közölt javaslat szerint ugyanis a városi vasut meg akarta kezdeni a Gilányi-utcai vonal építését, azonban a közgyűlés multkori határozata alapján az építést betiltotta. Ez ellen felebbezett a városi vasut.

Dr Várady Zsigmond szölt elöször a kérdéshez. Helylytelennek, a szerződéssel ellenkezőnek tartja, hogy a nagyvárad városi vasut részvénytársaság székhelye Budapesten van, holott annak itt kellene lenni. A városi vasut az építést, mivel a miniszter engedélyezte, csak bejelenteni tartozik a városnak, de a város az építéshez a helyhatóság engedélyt nem tagadhatja meg. Különbent azt igyekszik kimutatni, hogy a közgyűlés nem illetékes ezen ügy elbírálására, mert a felebbezés a közigazgatási bizottsághoz tartozik. Indítványozza, hogy a kérdést tegyék át a közigazgatási bizottsághoz. Ha ezt nem fogadják el, akkor az építési engedély megadására utasítsák a tanácsot.

Dus László a szerződés magyarázására a közgyűlést tartja illetékesnek. Ebből mutatja ki, hogy a városi vasut csak a meglévő vonalakra kapta a kizárólagos jogot. A szerződés 2. §-a szerint ha egy harmadik más vonalon akar vasutat építeni, a tervek és feltételek közlése mellett a városi vasut nyilatkozattalre hivandó fel, hogy hasonló feltételek mellett hajlandó-e a vonalat kiépíteni. Ha igen, úgy az övé az elsőség. A miniszter is csak feltételesen adta meg a városi vasutnak az építkezési engedélyt, hogy szerezzék meg a várostól a helyhatóság engedélyét. A közgyűlés pedig határozott, hogy a szerződés 2. §-a szerint járjon el a tanács.

Dr Radó Ignác szintén azt véli, hogy az ügy a közigazgatási bizottság elé tartozik. A tanács nem volt jogosult az építési engedélyt megtagadni. A fürdő a vasutra is káros, hogy a városi vasutat akadályozzák az építésben, mert a peage-joga meglenne a fürdő vasutnak a Gilányi utcai vonalra. Vegyék le az ügyet a napirendről s tegyék át a közigazgatási bizottsághoz.

Dus László újból felszöli. A helyhatóság engedélyre szüksége van a városi vasutnak, mert a kizárólagosság csupán a meglévő vonalokra szöli. Új vonalakra új szerződést kell csinálni.

Rimler Károly a törvényhatóság határozatára hivatkozik. Ezt tartotta meg a tanács. A

szerződés értelmében a kérdés elbírálására a törvényhatóság illetékes.

Felszöltak még a tanács javaslata ellen, dr Várady Zsigmond és Köszeghy József; a tanács javaslata mellett Balogh Döme, dr Kazay Kálmán, Löwenstein Zsigmond, továbbá megjegyzéseket tett dr Kazay beszédére dr Hoványi Géza.

Ezután a többség a tanács javaslatát fogadta el.

A még kitűzött apróbb ügyeket vita nélkül intézték el s a közgyűlés este 6 órakor véget ért.

Hoványi Géza felebbezése.

Dr Hoványi Géza, Nagyvárad közéletének ez a kiváló vezéregyénisége, nem tartozik azok közé, akik felebbezni szoktak. Sokkal jobban tiszteli a törvényhatóságnak és egyes szerveinek autonómiáját, semhogy az alkotmányos többség akarata előtt meg ne hajolnék. Ha most kivételesen mégis felebbez, nagy oknak kell rá lenni. Van is bőven. Tessék az alábbiakban elolvasni.

Nem a tanítói választás ellen felebbező, hanem az iskolaszék multkori határozata ellen, mely a községi iskoláknál alkalmazott kisegítőket foszthatná meg szerzett és törvényben biztosított jogaitól s a várost sok anyagi és erkölcsi kárnak tehetné ki. Ahhoz kétségtelenül joga van az iskolaszéknek, hogy a kisegítők alkalmazásáról maga gondoskodjék, de ahhoz már nincs joga, hogy az eddigieket egyszerűen elbocsássa. Még a cselédeket sem szokás felmondás nélkül elcsapni. Csodálatos, hogy Nagyvárad iskolaszékének olyan többsége lenne, amely ilyenre is képes.

Hisszük, hogy az a vétó, amelyet dr Hoványi Géza nyújtott be e határozat (vagy inkább annak egyesek által tulajdonított magyarázata ellen) megállítja a lejtőn az iskolaszéket is, megvédi a kisegítők szerzett jogait s egyuttal a város és tanügy érdekeit.

Az érdekes és fontos felebbezés egész terjedelmében a következő:

Tekintetes Iskolaszék!

Nagyvárad város iskolaszékének 1907. július 5-én tartott ülésében hozott 41. sz. határozata ellen, amennyiben e határozatnak oly értelem tulajdonították, mely szerint az eddigi kisegítő tanítók és tanítónők egyszerre állásukat vesztve, újra választás alá kerülnének

felebbezéssel

élek a következő indokok alapján:

I. Felebbezésemet kifejezetten ama feltétel mellett tartom fenn, hogy a 41. sz. határozatnak a már alkalmazásban lévő kisegítő tanerőkre is kihatás tulajdonították.

Elfogulatlanul és tárgyilagosan bírálván a hivatkozott határozatot, abból ez a visszaható káros hatás világosan ki nem tűnik. A határozat pusztán annyit mond ki, hogy »az ideiglenes tanítók alkalmazása tárgyában tartandó gyűlés augusztus második felére tüzetik ki. Ezt megelőzőleg hivatkozik a határozat az elnök kijelentésére, amely kijelentésben annyi foglaltatik, hogy az elnök az ideiglenes tanítók kinevezését a jövőben gyakorolni nem kívánja. Mindezekből a 41. sz. határozatnak oly értelme derül ki, hogy az eddigi kisegítő tanerők alkalmaztatásának és szerzett jogainak érintetlenül hagyása mellett az iskolaszék pusztán azon ideiglenes tanítói állások betöltése tárgyában kíván határozni, amely állások betöltése a jelenlegi kisegítő tanerők alkalmazása után is szükségesnek mutatkoznék.

Ha mindazon által felebbezéssel élek, természetem azért, mert hallomásból arról értesültem, hogy egyesek a 41. sz. határozatnak

nem ezt az értelmet tulajdonítják. Nyitott hirdetik, hogy az iskolaszék egyes tagjaiban meg van a hajlandóság és szándék arra, hogy a jelenlegi kisegítő tanerők kenyerüktől megfosztassanak, vagy legalább is existenciájuk bizonytalanná tétessék. Nemcsak igazságérzetem, nemcsak a méltányosság és a humanizmus, hanem a rideg jog szabálya alapján is kötelességem a 41. sz. határozatnak ilyen magyarázatát megakadályozni.

II. Rá kell mutatnom arra a körülményre, hogy jelenleg Nagyvárad város községi elemi iskoláknál 24 kisegítő tanerő működik. Huszonnégy, mert bár a legutóbbi választás alkalmával az akkori többség a merőben idegen választottak mellett néhány eddig ideiglenesen alkalmazott, sőt érdemes tanerőt is megválasztott, de e választás ellen felebbezés adatván be, az jogerősnek nem tekinthető. Tényleg 24 kisegítő tanító és tanítónő működik Nagyvárad város iskoláinál, közülök 17 egy évet meghaladó idő óta, sőt ketten 5—5, öten pedig 3—3 év óta. Mindezek teljesen szabályszerűen jutottak állásukhoz. Az iskolaszék elnöke az iskolaszék utólagos jóváhagyása mellett alkalmazta őket s az iskolaszék egészen a legutóbbi választásig, amennyiben a kisegítők működésével meg volt elégedve, a végleges állásokra közülök választott. Sőt volt olyan eset is, hogy egyes kiválóbb tanerők, akik már ideiglenesen alkalmaztattak, pályázati hirdetés mellőzésével véglegesítették. Mindezeket kétségtelenül megállapítja Nagyvárad város polgármesterének, az iskolaszék elnökének az iskolaszék által jóváhagyólag tudomásul vett nyilatkozata.

Nem került fel semmiféle ok, ami ezeknek a becsületesen működő, családjuk fentartását biztosító tanerőknek önkényes elbocsátását indokolná. Az, hogy az iskolaszék most részben új tagokból áll, nem indok. Tanítók állásaikból csak a törvényben felsorolt esetekben mozdíthatók el. Ily esetek egyetlen kisegítő tanerőnél sem fordultak elő, sőt ellenkezőleg, képesítésük, eredményes működésük, hazafiasságuk minden tekintetben méltóknak mutatta őket elfoglalt állásukra.

A kisegítő tanerők szabályszerűen jutván állásaikhoz és állásaikat teljesen megfelelően töltvén be, az esetleges önkényes elbocsátás nemcsak a méltányosságnak volna durva arcul csapása, hanem az illetőknek szerzett jogait is mélyen sértené. Legtöbbször közülök egy évet jóval meghaladó idő óta az iskolaszék kifejezett jóváhagyásával kisegítő tanerőként ugyan, de önálló munkakörben, önálló osztály vezetésére alkalmaztattak. Ily körülmények közöt, ha csak elbocsátásukat fegyelmi vétség nem kívánja, törvény és joggyakorlat szerint egyenesen véglegesítésüknek kell bekövetkeznie.

Hivatkozom ez állítás igazolására a következő miniszteri rendeletekre:

A nagymélt. vallás és közokt. m. kir. miniszter urnak 32.225—1878. 8330—1878. 15.345—91. sz. és más rendeletei határozottan és a megfelelő törvényszakaszokra való hivatkozással kimondják, hogy a tanítók és tanítónők élethossziglan alkalmazandók és állásokból csak a törvényes fegyelmi eljárás útján, mindig alapos fegyelmi okból mozdíthatók el. Ha az iskolafentartó vagy az iskolaszék ilyen eljárás mellőzésével és ilyen okok nélkül bocsátaná el a tanítókat, kötelességévé teszi a miniszter a tanfelügyelőknak, hogy a tanítók visszahelyezése iránt a közigazgatási bizottság útján, »erélyesen intézkedjenek.« Kimondja továbbá az, hogy a tanítók ideiglenes alkalmazása egy évet semmi esetre sem haladhat túl (az új tanítói törvény 2. §-át is) és az egy év elteltével, ha csak a tanító alapos fegyelmi okból el nem mozdíttatik, véglegesítendő, sőt ha véglegesítése kifejezetten nem mondatnék is ki, véglegesnek tekintendő és inti az iskolafentartókat, nehogy az ily tanítókat szerzett jogaik csorbításával elbocsássák s magukat a jogait törvény útján érvényesítő tanítóval, valamint az orsz. tanítói nyugdíjalappal szemben súlyos anyagi megterhelésnek tegyék ki.

Igaz, hogy a tanítói állások szabályszerűen és választás útján töltendők be, a mi kisegítő tanítóink pedig pályázat mellőzésével neveztet-

tek ki az iskolaszék utólagos jóváhagyása mellett. Ebből azonban nem következtethető az, hogy most már az iskolaszék tetszése szerint elbocsáthatja vagy egyszerűen nem alkalmazhatja őket. A 22278-91. sz. min. rendelet ugyanis az anyagi igazságnak megfelelőleg kimondja, hogy a tanítványválasztásra vonatkozó törvényes eljárás mellőzése nem szolgálhat indokul a tanítói állás biztosítására vonatkozó törvényes rendelkezések mellőzésére.

Az iskolaszék azon ülésének elején, melyben a kifogásolt határozat hozatott, elfoglaltságom miatt nem lehettem jelen s így nem volt alkalmam arra, hogy az ezen felelősségekben felhozottakat már ott előadjam és az iskolaszék tagjait meggyőzni igyekezzem. Ezért vagyok kénytelen nézeteimet jelen felelősségek során kifejezni abban a meggyőződésben, hogy ezzel nemcsak a sérelmet szenvedő tanítók és tanítónők érdekeit szolgálom, hanem a város erkölcsi és anyagi érdekeit is. Mert a tanítványre nem közömbös az, hogy kipróbált és eredményes működésű erőkre van-e bizva az ápolás, vagy évenként szeszély és érdekek szerint változtatjuk-e a tanítókat?

De Nagyvárad városa és iskolaszéke nem is követhet el olyan inkonzekvenciát, hogy a jóváhagyásával alkalmazott kisegítő tanítókat jelen minőségükben ismét választani kívánja. Ha pedig a jelenlegi tanítókat ok nélkül mellőzni akarná az iskolaszék, eljárása a felhozottak szerint jogtalan, azontúl méltánytalan, sőt egyenesen a morálba ütköző volna. Végül Nagyvárad városa mint iskolafenntartó kárpótolni volna kénytelen a törvénytelenül elbocsátott tanítókat, a miért nem hiszem, hogy az iskolaszéknek bármelyik tagja is, ki a határozathozatalban részt vett, elvállalná az anyagi felelősséget.

Mindezek alapján tisztelettel kérem a tek. Közigazgatási Bizottságot, a jog, a méltányosság, Nagyvárad város erkölcsi és anyagi és a kisegítő tanítók jogos anyagi érdekeinek megóvása céljából. Nagyvárad város iskolaszékének elől idézett határozatát oda módosítani, hogy a már alkalmazásban volt kisegítő tanítók továbbra is alkalmaztassanak s csak az esetleg megüresedő helyek töltsenek be most választás útján, a jövőben pedig már a kisegítő állásokra is pályázat és választás útján alkalmaztassanak a tanítók. Ez felel meg az új tanítói törvény intencióinak is.

Tisztelettel:
Dr. Hoványi Géza.

Aratási sztrájk a cséffai járásban.

Mig margitai tudósítók az aratás legnagyobb menetéről számol be, ugyanakkor a cséffai járásban két helyen is kiüt a munkások elégedetlenségéből keletkezett sztrájk.

Az egyik eset *Sarkadkeresztúr* mellett történt a győri pusztán, hol 54 munkás tagadta meg az aratást. Az esetről azonnal jelentést tettek a főszoigabirónak, aki megjelent a helyszínén s megkezdte a békéltetési tárgyalásokat. A főszoigabiró közbelépésének meg lett az eredménye, mert a munkások munkába állottak.

A másik sztrájk eset a káptalan tulajdonát képező *Nyárszeg* melletti birtokon történt. Ezen a területen Weisz Abrahám a bérlő, aki a munkásokkal még a tél folyamán olyan szerződést kötött, hogy a munkások a termésnek egy bizonyos részéért lesznek kötelesek aratni. Az esetben azonban, ha a termés nem lesz megfelelő, bármily okok miatt is, a bérlő köteles a természetbeni járulék helyett készpénz napszámot fizetni a munkásoknak.

A termés nem volt kielégítő s így a munkásokat igen nagy veszteség érné, miért is kérték a szerződésben foglalt pénzbeli fizetést. A bérlő e kérelmet a szerződés dacára sem

akarta teljesíteni s kiadta a munkásoknak, hogy az aratást kezdjék meg.

A munkát tegnap kellett volna megkezdni azonban a munkások nem voltak hajlandók dologba állni. A bérlő ezt bejelentette a járási főszoigabirónak, aki azonnal megjelent a helyszínén s megkezdte a békéltetést. Mivel azonban a szerződés világosan rendelkezik a munkatérre vonatkozólag s Weisz bérlő azt nem akarja teljesíteni, sőt még nem is akar ily irányban tárgyalni, a főszoigabiró nem tudta létesíteni a békét s minden eredmény nélkül távozott.

Jelenleg a munka szünetel a jelzett bérleten. A munkások hangulata azonban nem fenyegető és így karhatalom kirendelését a főszoigabiró fölöslegesnek találta. Ujabb tárgyalások hétfőn lesznek.

Érmihályfalváról tudósítók megnyugtató híreket közöl az aratásra vonatkozólag. A munkások úgy látszik le tettek szándékukról s mindenütt folyik a munka. Ez részben annak is tulajdonítható, a termés aránylag a megye más részeihez kielégítő.

A hűség próbája

vagy:

Gyilkosság a Wolfi-erdőben

vagy:

Az éjjeli riport rejtelméi.

— Érzékeny vigjáték több felvonásban, levélbájjal, könnyekkel és krumplikapálással. —

Személyek: többen.

Történet: Nagyváradon és egy laptársunk szerkesztőségében.

I. felvonás.

Pista, az erdővéd szereti Lizát és Liza szereti Pistát. Pista daliás legény, Liza derék hajadon. Szerelmük gátja csak egy kerítés, amelyen azonban győz a kitartó szerelem és egy kitartó lajtorja.

Pista, a hős szerelme, egyelőre kénytelen a főerdész úr parancsának engedelmeskedni s mivel őt szolgálja, egy szép napon kiküldetik krumplit kapálni. Testedző foglalkozás, kivált annak, aki szereti.

Leszáll az est és föllépnek az intrikusok: két huncut diák. Összeszerkesztik a következő levelet:

Méltóságos Főerdész Úr!

Alázattal kezeit csókolom, Pista urat kinos végzet érte. Mikor az erdőben járt, tolvajokkal találkozott (kezeit csókolom, én most nem voltam köztük), a kik a fát lopták Pista ur egyiket úgy pofon ütötte, hogy azt hittek, céllövést tartanak a katonák. De a tolvajok sokan voltak, Pista urat megfogták, agyonverték, agyonszúrták, aztán agyonlőtték. Én segíteni akartam (a Pista urnak), de akkor tudtam lemászni a fáról, mikor a tolvajok elszaladtak.

Méltóságos kezeit csókolja
Kolompár Mitru.
téglyagártó.

II. Felvonás.

Az intrikusok gyönyörködnek a levélben.

— Jól hangzik.

— Érdemes.

— Megmutatjuk a Lizának, akkor látjuk, hűséges leány-e?

— Hogy fog örülni Liza, ha megtudja, hogy az egész csak tréfa!

— No hát akkor nevezzük meg nekik ezt a kettős örömet, de hamar!

Liza megkapja a levelet, olvas, olvas, aztán elejti a levelet és önmagát is. Aztán teremről rejti teremre halk zokogását, aszonyi bú.

Éjszél. Kisértetek órája. A háziak egyike, mint kisértet száguld az utcákon jól szerkesztett laptársunkhoz s kipirult arccal adja le a szenzációt. Liza könnyez, zokog, a riportert pedig it.

III. felvonás.

Hajnaltól, hajnal előtt Liza kétségbeesve, gyászba öltözve olvassa a következő, ökölnyi betűkkel szedett hírt:

* **Gyilkosság a Wolfi-erdőben.** A késő éjjeli órákban arról kapunk hírt, hogy a Wolfi-erdőben az esti órákban borzalmas gyilkosság történt. N. N. főerdész délután a Wolfi-erdőbe küldte * * * István erdészt. A fiatal ember el is távozott hazulról. Este felé aztán a staféta sietett a főerdészhez azzal, hogy * * * Istvánt a Wolfi-erdőben ismeretlen emberek — valószínűleg oláhok — agyonlőtték. * * * falopáson érte az oláhokat, akik megtámadták a védtelen embert s halálra verték. A hírt a késő éjjeli órákban kapjuk s teljes valódiságáról nincs módunkban meggyőződni. A rendőrségnek a gyilkosságról nincs tudomása.

És nem tudja szegény Liza, hogy a szenzációs hírből csak egy sor igaz: »A rendőrségnek a gyilkosságról nincs tudomása.«
Másnak sincs, anyai szent.

IV. felvonás.

Mert:

Pista ur azalatt nagyokat nyögve, de fess egészségben kapálja a főerdész urkrumpliát, semmit sem tudván arról, hogy őt tegnap ismeretlen emberek — valószínűleg oláhok — agyonlőtték.

Mint jó forrásból értesülünk, egyik laptársunk biztos hírt kapott a fumei cápa megérkezéséről is.

Hja, így csinálódik az érdekes hír kárikulában. *

UJDONSÁGOK.

* **Negyedszázados találkozó.** Kedves, barátságos találkozóra jöttek össze a napokban Nagyváradon, dr. *Karácsonyi János* apát-kanonok, a nagyvárad i. sz. káptalan érdemekben gazdag, tudós tagjának vendégszerető házában, akik a budapesti tudomány egyetemen 1882-ben a hittudományi karban együtt végeztek dr. *Karácsonyi Jánossal*. A huszonöt éves találkozó megjelentek: Dr. *Ambrus István* Eger, papnöv. aligazg. liceumi tanár, *Andor Miklós* Eperjes, plebános Felső Zsolca Borsodmegye, *Ardelián Coriolin* Nagyvárad, g. k. plebános Nagykároly, *Baán János* Győrm. plebános Koroncó, *Beliczky Gusztáv* Rozsnyó, plebános Nagyrőce Gömör. *Balogh Mihály* Munkács, külhelynök Máramarosszig-t, *Dráveczky Kálmán* Rozsnyó, plebános Méhi Gömör., dr. *Ivanóczy Ferencz*, Szombathely, esp. plebános Csendlak Vasm., dr. *Karácsonyi János* Nagyvárad, i. sz. r. kath. prépost-kanonok, *Kárpáti Kelemen* premontréi főgimn. igazg. Szombathely, *Kellő János* esperes-plebános Miklósvágás, *Tanács József* Vác. apátplebános Főth, dr. *Valihora Ágoston* Kálcsa, prépostkanonok, *Varga Sándor* Erdély fiúöv. igazg. Székelyudvarhely. Távolmaradásukat kimentették: *Bécsi Márton* Veszprém n. tb. kanonok, *hittanár Kaposvár*, *Harencsár József* Szepes m. tb. kanonok, plebános *Leibic*,

Gajdos István Eperjés. A megjelentek f. hó 9-én a székesegyházban hálaadó szentmisét hallgattak, majd a Luzernban üdülő nagyvárad 1. sz. katolikus püspök ur, Szemrecsányi Pál Excellenciájának — képviselője és helyettese előtt — jelentették testületileg hódoló üdvözlőket. Személyesen tisztelegtek egykori tanárknál dr Bognár István nagyvárad kanonoknál; — táviratilag üdvözlötték Berger János, Bita Dezső, Breznay Béla, Klínger István, Rapaics Raymund, Belopotocky Kálmán és Való Simon egykori tanárjaikat, illetve intézeti előjáróikat. A délutáni órákban az egész társaság a Félix- és Püspök-fürdőbe tett kirándulást

* **Kinevezés.** A törvényszék elnöke *Farkas Péter* nagyvárad lakost a nagyvárad törvényszékhez állandó oláh tolmácsná nevezte ki.

* **Uj államtitkár.** A király a földművelésügyi miniszter előterjesztésére *Geresi Balogh Vilmos* államtitkári címmel és jelleggel felruházott miniszteri tanácsost államtitkárrá nevezte ki. A kinevezést a tegnapi hivatalos lap közölte.

* **A főmérnök elszámol.** Kőszeghy főmérnök tegnap terjesztette be a városhoz elszámolását a csatornázási összegekről. E célra 600000 korona volt előirányozva, melyből a Bémertér, Főutca és Szent János utcák csatornázását illetőleg aszfaltozását kellett teljesíteni. A főmérnök elszámolásában panaszodik, hogy Mészáros-utca, Fűzes utca s Aldá-utca csatornázása a talaj miatt több kiadást igényel, mint az előirányzott összeg. A tulkiadás 13190 korona. A főmérnök annak bizonyítására, hogy ez a tulkiadás nem felületességéből származik felelmi, hogy a vállalkozók nincsenek megelégedve a munka árával s e miatt beadványt is fognak készíteni a városhoz.

* **Nagyváradiai Svájczban.** Dr Székely István egyetemi tanár, *Makucz Ernő* zárda lelkes és dr *Pataky Arnold* várad-ujvárosi káplán hosszabb külföldi uton vannak. Svájczon keresztül utaznak s utjukban érintették Luzerut is, ahol főpásztorunk dr *Szemrecsányi Pál* püspök ur Excellenciája üdülés céljából jelenleg tartózkodik. Dr *Székely István* és utitársai találkoztak a püspökkel, aki igen jó szíven van s jól érzi magát. A pompás svájci levegő igen jó hatással van egészségére.

* **A város hirdetési oszlopai.** A városi tanács annak idején kimondotta, hogy a jelenlegi hirdetési oszlopok számát 12-ről 20 esetleg 30-ra emeli. Az új hirdetési oszlopokra *Ortl* Antal vállalkozó nyújtott be legelőnyösebb ajánlatot, mely szerint egy egy oszlop 420 koronába kerül s a modern kiválmaknak teljesen megfelelő s erős oszlopok lesznek. A főmérnök javasolja *Ortl* ajánlatát elfogadni s 30 oszlopra a rendelés engedélyét megadni. A javaslat tegnap érkezett meg a tanácshoz.

* **Kereskedelmi alkalmazottak és a vasárnapi munkaszünet.** A kereskedelmi alkalmazottak e hó 2-án gyűlést tartottak, melyen a vasárnapi munkaszünet és az üzleti záróra ügyével foglalkoztak. Az alkalmazottak most a gyűlésből kifolyólag beadványt intéztek a városhoz s kérik, hogy a város szabályrendeletileg biztosítsa részükre a vasárnapi munkaszünet szigorú megtartását és az üzleti zárórának este 7 órára való tételét.

* **Dreyfus lemondása.** Párisból táviratozzák, hogy *Dreyfus Alfréd*, aki csak nem rég foglalta el tüzéroronagy állását, szabadságra ment és nem fog többé visszatérni a hadseregbe. A szabadság ideje leteltével beadja lemondási kérvényét és azt hiszik, hogy végleges

fölmentésének évfordulóján lép ki az aktív szolgálatból.

* **A gondatlanság áldozata.** Bihar-udvariból jelenté tudósítónk, hogy ott tegnap este *Szabó Márton* 3 éves *Lujza* nevű leánya borzalmas módon lelta halálát gondatlanság következtében. *Szabó Mártonéknál* nagymosás volt s a szót feloldott álmában egy csuporba volt téve olyan helyre, hol könnyen hozzáférhető volt. A kis leány játék közben szomjas lett s a csuporban vizet gondolva abból nagy mennyiséget ivott meg. A szerencsétlenséget azonnal észrevették s meg is kísérelték a mentést, azonban sikertelenül, mert a kis gyermek pár órai kínos szenvedés után meghalt. Az esetről jelentést tettek az előjáróságnak, mely az ügyészséget értesítette az esetről. A királyi ügyészség elrendelte a vizsgálat megindítását. A vizsgálóbíró még a tegnapi nap folyamán ki is szállott a helyszínére s megtartotta a vizsgálatot.

* **Vakmerő fegyverek.** A Zsolnáról Pozsonyba érkező vonatról az éjjel két fegyver kiugrott és megszökött. A csendérség nyomozza.

* **Elkobzott fegyverek.** Biharvármegye házfelügyelője *Répássy Mihály* tegnap tette meg jelentését az alispánhoz a múlt évben elkobzott fegyverekről. A jelentés szerint összesen 618 fegyvert koboztak el és pedig 360 drb egycsövűt, 179 drb kétsövűt, 51 forgó és 28 rendes pisztolyt. A fegyvereket olyan egyénektől kobozták el, kik nem rendelkeztek fegyvertartási engedéllyel. A házfelügyelő jelentésében most kéri az alispánt, hogy engedje meg, miszerint a fegyvereket mint ócskavasat értékesítsék.

* **Találtatott.** Folyó hó 11-én bitangásban találtatott egy süldő ártán malac. Igazolt tulajdonosa te hivatik, hogy 8 nap alatt a rendőrségnél jelentkezzen, mert ellenkező esetben a malac árverésen fog eladatni. Ugyancsak találtak egy arany karikagyűrűt. Igazolt tulajdonosa átveheti a rendőrség I. emelet 7 sz. szobában.

* **A Nemzeti sütőipar kiállítás jaryjének** ítélete után kétségtelenné vált, hogy a legkittűbb növényzsírt az *Alexin Zsirművek* készítik és hozzák forgalomba. Ezen gyár *Alexin* növényzsír és *Kaács Alexin* növényvaj készítményei a legnagyobb kitüntetést nyerték el. A kiállítás nagyszímu külföldi vendégei, kik nagyobbára szakemberek, a legnagyobb elismeréssel nyilatkoztak az *Alexin* gyártmányok kiváló minőségéről és messze külföldre viszik szét a magyar ipar dicsőségét. Az *Alexin* zsirművek tulajdonosa: dr *Schmidl* és *Társaság* Budapest, Gyár: Budafok.

TÁVIRATOK.

Manifesztum a horvát néphez.

Zágráb, jul. 12. A horvát szerb koalíció tegnap tartott ülésében 1 óráig tanácskozott a horvát néphez kibocsátandó manifesztumon. A szövegezés nehezen megy; a bizottság által összeállított szövegen folytonosan változtatnak, mert minden képviselő a személyes ambícióját akarja a proklamációban kielégíteni. Déli 1 órakor minden eredmény nélkül oszlottak szét.

Bécsi akna munka.

Budapest, jul. 12 A *Pester Lloyd* bécsi értesülése szerint, a horvátok vak-

merő eljárására és magatartására *Frank* és *Lueger* előre elkészített terve szerint. Lőrténik. Ők eszelték ki az egész bonyodalmat s ők izgatják és buzdítják horvátokat. Céljuk az, hogy Horvátországnak Magyarországtól való elszakadását a proklamálják s ezzel egyidejűleg Dalmácia is osztrák uralom alá kerüljön. *Lueger* reméli, hogy ezt a *Reichsrath* is jóváhagyja. (De mit szól hozzá az ország területének épségben tartására feleltudott koronás király és Magyar ország?)

Nem férnek a bőrökben

Csáktornya, jul. 12. A legutóbbi horvát-magyar afférból kifolyólag *Varasdon* újabb zavargás volt, bevették a magyarok ablakait valamint állomás ablakait. Több horvát gazda magyar bérlőinek felmondta a lakást a határon levő *Drávahidat* állandóan csendérség őrzi.

Villámcsapások.

Arad, jul. 12. Nagyszentpéter arad-megyei község határában óriási ziatar dühöngött. Hat munkás ember egy kunyhóba menekült, amelyre lecsapott a villám. Mind a hat embert agyonsújtotta *Kappel Péter* munkás is beakart menni a kunyhóba, de közben történt a villámcsapás, amely őt is lesújtotta. Egy óráig eszméletlenül feküdt. Komolyabb baja nem történt.

Rutka, jul. 12. A villám a határban lecsapott a juhok közé. Egy juhász meghalt s 247 darab juh elpusztult. Egy turista társaság is ott volt, de nem lett semmi bajuk.

Az opium szivás pusztítása.

Páris, jul. 12. A katonaság között nagyon terjed az opium szivás. Az utóbb elhalt teugeresztisztek halálát is valószínűleg ez a szenvedély okozta.

REGÉNYCSARNOK.

Művészelet.

Irta: *Kraszevszkij A. N.*

— Oroszból. —

78.

Velencéből Florenbe, Florenből Nizzába, Nizzából Pau-ba vándorolt, a sehol meg nem gyökerező existenciák minden enyhe éghajlatu menhelyét felkereste — de sehol sem birt megnyugodni. Olykor megkísérelte a szórakozást. Nagy társaságokba soha nem járt, de régi ismerőseivel érintkezett, ha véletlenül rájuk akadt különböző szünetelési helyein és lassanként észrevétlenül, egészen visszasiklott ama arisztokratikus légkörbe, melyben nekedett. Es mily csodálatos! Már nem érezte magát abban otthonosan és kétségbeesett bánatába még elkeserítő, társztó unalom is vegyült.

Lensky neve soha sem jött ajkára. Gondolt-e valaha reá? — Éjjel nappal. Minél inkább igyekezett más emberekhez szokni, annál többet gondolt reá. Mily üresek, felületesek valának hozzá képest a többiek, — mily hidegek, ridegek.

Egészsége hamar megtört. Rövid, ideges köhögés gyötörte, kezei majd jéghidegek, majd forrók voltak mint a tűz. Hozzá még más, igen télelmetes jelenség is járult: folyton az az érzése volt, mintha szíve természetes hely-

zetéből ki volna mozdítva; valami nyugtalanító rezgést érzett keblében, mint egy halálra sebzett madár szárnyaszegett repdesését.

Rosszul aludt és félt az álmától, mert folyton-folyvást felmerült álmában szerelmének és bontó, illatos tavasza. Folyton-folyvást átvonult lelkén ama varázsos, igézetes csábdal — Asbein. Apróságok, melyekre ébren is emlékezett már, álmában kísértettek, édesgyötrelemesen és ha felébredt, lázban égő arcát nyöszörögve temette párnáiba.

Epedett, telemészttette magát hasztalan sóvárgásban, melyet szégyelt, mint a bünt és erőnek erejével igyekezett leküzdeni.

Lassanként fáradtabb és nyugodtabb lett. Férfinek képe mind jobban elhomályosult emlékében.

Genben, egy zenekereskedésben történt. Natália, ki egyedül ment ki néhány apróságot elintézni, belépett, hogy Machenka számára, ki rendkívül jól játszott; megvegye Chopin étudejeit, miket megígért volt neki. Míg a sögéd a hangjegyeket kereste, észrevett egy éltebb férfit, — zongoratanitót sejtett benne, — aki, egy fényképpel kezében, azon át beszélgetett a pénztárnál ülő asszonnyal.

Natália lopva a fényképre pillantott és összerézett.

— Hát ez ő — így néz ki ma, — mert szörnyen megváltozott, — szólt a zongoramester.

— Mit akar, azon életmód mellett amit folytat, — mondá az asszony, — ha egyszer mind a két végén meggyújtjuk a gyertyát...!

— Pedig abba hagyhatná már, nős ember léte — ellentété a férfi.

Az öreg asszony vállat von. — Istenem — a házassága is csak amolyan — már isten tudja mióta elvála él.

— Micsodát? És ki a felesége?

— Valami előkelő dáma, aki kizsákmányolta és aztán megunt, — viszonzá az öreg.

— Ugy, — hm — ez sokat megmagyaráz, teled a muzikus, a fényképet letéve, — aztán hozzá tevén: »enfin, c'est un homme fini!« Azzal a hangjegyekercs után nyult, mit feléje nyújtottak és elhagyta a boltot. Natália megvette a képet, anélkül, hogy bátorsága lett volna azt az idegenek előtt megtekinteni. Ott-hon elővette. Azon est óta, hogy a Hotel de Saxe-ből megszökött, most nézte meg először ismét férjének egy arcképét. Megijedt a szörnyű testi romlásán, mely vonásaiból szólt. Szemei és szája körül rut redők vésődtek be; de a szemekből még mindig kereső, mély tekintet tört elő s az ajkakon a vigasztalan jószág kifejezése ült. »Egy előkelő dáma, aki kizsákmányolta — és aztán megunt!« ismétlé magában Natália folyton folyvást. De hisz ez kezdettől végig hamis! Mégis szörnyű nyugtalanság vett rajta erőt. Az önvádak, melyeket hajdan enyelt, gyöngéd vallomással, játszva mondott el a férjnek s miket azzal jóvá téve képzelt, most ujult erővel üldözték.

Bizonyos ideges állapot lepte meg, mely hosszantartó szivgörcsben érte el tetőpontját, mely után órákon át feloldhatatlan merevségben feküdt.

(Folyt. köv.)

KÖZGAZDASÁG

Értéktőzsde.

Budapest, július 12.	
Oszták hitelrészvény	851.50
Magyar hitelrészvény	750.25
Leszámitoló bank	492.—
Rimamurányi	54.25
Oszták-m. államvasuti részvény	660.25
Közti vasut	542.75
Városi villamos vasut	287.—

A gabonatőzsde határideje

Budapest, július 12.	
Buza okt. 50 kilogrammonként	10.66
Rozs okt.	9.10
Zab okt-re	8.10
Tengeri májusra	6.15
Tengeri jul.	8.31

Hivatalos árfolyamok.

budapesti áru- és értéktőzsde 1907 július 12-én.	
Magyar aranyjárdék 4%	111.20
Magyar koronajárdék 4%	92.90
Magyar keleti vasuti államkötvény 4%	82.30
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	83.—
Horvát-szlavon földterhermentesítési kötvény	95.50
Magyar nyeremény sorsjegy-kölcsön	189.—
Tisza szab. és szegedi sorsjegy-kölcsön	144.—
Oszták járdék papírban	97.25
Oszták járdék ezüstben	99.—
Oszták járdék aranyban	116.—
Oszták korona járdék	97.25
1860. oszt. államsorsjegyek	150.—
Oszták-magyar bankrészvény	18.15
Magyar hitelbank részvény	750.25
Oszták hitelbank intézeti részvény	652.—
Oszták-magyar államvasuti részvény	660.—
20 frankos frankos (Napoleon)	19.12
Német birodalmi márká	117.77
London vista	240.67
Páris vista a	95.70
20 márkás arany	23.52

Forgalmi kimutatás 1907 július 8-9.

Tiszta buza körülbelül	120 htl	Kétszeres buza	60 htl	Rozs	70 htl	Árpa	40 htl	Zab	40 htl	Tengeri	30 htl	burgonya	20 htl
------------------------	---------	----------------	--------	------	--------	------	--------	-----	--------	---------	--------	----------	--------

A szerkesztésért felelős:
Dr. VUCKICS GYULA.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 3. szám.

Művek

folyóiratok, hírlapok,
vonalzatok,
gazdasági nyomtatványok,
egyházi, községi
hivatalos nyomtatványok,
körlevelek,
levélborítékok.

Elvállal és készít:

izléses kivitelben
mindennemű

nyomdai munkákat

jutányos árak mellett.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levélfek, számlák, falragaszok, bál meghívók, táncrendek, etlapok, naptárak, palackfeliratok, névjegyek, gyászlapok stb. a nyomdai szakba vago nyomtatványok készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok

raktára.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

Nagyvárad

Cabaret

a Bazárban

kedvezőtlen idő esetén az
étteremben.

RUZSINSZKY

ILONA

az ország legszebb
hangu primadonnája,
mint vendég.

Az összes szerződött tagok
fellepte.

Vasárnap délután 5 órakor
nagy

gyermek-előadás.

Kezdetre 8 és fél órakor.

Belépő-díj 1 korona,
fenttartott hely 2 korona

Reservált helyek egész nap a Bazár-
kertben megrendelhetők.

Tisztelettel

Hatvani Károly,

igazgató.

Papi ruhák.

Mint néhai Loborka István hirneves volt papi szabónak tanítványa és hosszú ideig segédje bátorodom a nagyságos- és főtisztelendő papság becses figyelmét Kisfűrdő-u. 17. sz. alatti saját házamban megnyitott szabó üzletemre felhívni, ahol mindennemű papi ruhának szintartó, orsó, jó szövethől való elkészítését jutányos árban elvállalom, s miután a szabást egy budapesti szabásztanártól tökéletesen elsajátítottam azoknak szakszerű előállításáról alkalma lesz minden megrendelőnek meggyőződni. — Vidéki megrendeléshez elég egy minta reverenda beküldése is; kívánatra azonban a helyszínére személyesen is kiutazom.

Becsés pártfogást kér:

VAJNOVSZKY KÁROLY

papi és polgári-szabó.
Nagyvárad, Fűrdő-utca 17. szám.

Egy még kevésbé használt
két löerejű

gázmotor

igen jutányos áron eladó.

Cím a kiadóhivatalban.

Legjobbak

a

Moskovits

czipők.

Kossuth-utca 5.

Vérszegényeknek

idegeseknek, sápkórosoknak, neu-
raszteniásoknak, női bajokban szen-
vedőknek páratlan hatású gyógyfürdő

Radna-Borberek

vasas fürdő

Besztercze-Naszódvármegyében.

Klimatikus hely, őstenyő környezet, su-
balpin klíma. Hideg és meleg fürdők.

Vasas és szénsavas források.

Előidény június 15-től július 5-ig.

Előidényben a szobák árából 20
százalék engedmény.

Felvilágosítással szolgál: a fürdőbérlettség,
Besztercén, Mihály-utca 18., június 15-től
Radna-Borbereken. 61 110

Az első nagyváradai műbutorgyár

16 üzletét

f. évi augusztus 1-től

Fő-utca Guttman-házban

nyitja meg, hol az eddig ismert olcsó
saját gyári árban

nagy butorkiállítás

fog a t. vevőközönség rendelkezésére állani.

Bárminemű butorokat kezesség mellett
saját gyáramban készítek.

Költségvetésekkel, rajzokkal, készséggel
szolgálok díjmentesen.

Büchler Márton

Telefon 626.

152 1—50

Goddam!

Végre egy gyorsan és
biztosan ható

tyukszem-szer

Cook & Johnsons

amerikai szabadalmazott

tyukszem-gyűrűje

1 darab 20 fillér, 6 darab 1 korona, postán
20 fillér portó.

Kapható a birodalom minden gyógyszerárában,
valamint orvosság- és drogeriákban stb.

Saját gyártmányu, vörösre festett végű

Kéveköteleimet a legerősebb kivitelben

kitűnő minőségű

Kötélgyártmányaimat

a legmérsékeltébb árban, valamint mindennemű zsákok és pony-
vákat, eredeti gyári árban számítok.

Egész mérsékelt díjért kölcsönzök új zsákokat és ponyvát.

I. Weisz Mór.

Gyár: **Kolozsvári-utca**, (haját ház) — Iroda és főraktár: **Kossuth-u.** (Andrényi-palota)

Telefon 299.

Biharmegyei Takarékpénztár.

Utazási és fürdőidény

alkalmából

megörzés végett elfogadunk

Értékpapirokat

Betéti könyvecskéket

Értéktárgyakat

Ékszereket

Csomagokat és dobozokat (lepecsételve)

Saját betéti könyvecskéinket díjtalanul

Az átvett tárgyakról elismervényt

adunk — és mérsékelt őrzési díjat számítunk.

Biharmegyei Takarékpénztár

Kossuth Lajos-utca.

Uj üzlet!

Gyogy cognac állandó nagy raktár és a legfinomabb tearumok behozatala.

Uj üzlet!

A „gőzkávé pörköldéhez.”

Aki nagyon jó, zamatos illatú kávé kedvel, az csakis a **TRIESZTI**

— **KÁVÉ és THEA** —

közvetlen behozatalától vegyen, mert a legkiválóbb fajok ott kaphatók és egy még nem létezett módszer szerint vannak frissen pörköltve. — Hosszas kísérletezés után sikerült ezt elérnem.

Aki egyszer megízleli, mást nem fog használni.

Kávémat lemez hordókba tartom az illat és zamát el nem párolgása céljából. Ezen különleges pörkölt kávé kivül az összes nyers kávé fajaimat a legolcsóbb árért bocsátom forgalomba

Tisztelettel

Aszódi Mihály Nagyvárad

Kossuth-utca 16. a cipőgyárral szemben. Telefon 635. sz.

Trieszti kávé és thea közvetlen behozatal tulajdonosa.

Cukorkák és csokoládé különlegességek

Vidéki megrendelések bérmentve minden állomásra.

Uj üzlet!

Gyogy cognac állandó nagy raktár és a legfinomabb tearumok behozatala.

Uj üzlet!

HIRDETESEK

jutányos árban felvételnek a

„TISZÁNTÚL”

kiadóhivatalában

Lukács Aladár

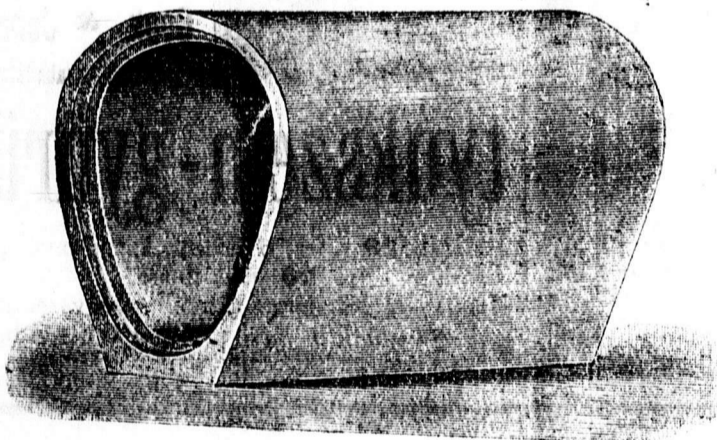
elsőrangú kalap-, fehérnemű- és uri-

divat üzlete

Telefon 516.

Nagyvárad, Fő-utca.

Uj vállalat!

Spitz Sámuel

menyezet (Stuccatur) nádszövet, cement-
árak gyára és kavicsbányája
Laska Sztaroveszky-utca 13.

Telefon szám 561.

Van szerencsém a t. e. közönség b. tudomására hozni, hogy a Körözsoldalon levő saját telepemem egy cementáru gyárat létesítettem Készíttek nagyon szép fedél cserepet többféle színben. Ugyisintén cement lapokat. Továbbá minden méretű csatorna és átérész csöveket ehhez való előfejeket is minden méretben. Ajánlom még saját gyártmányu nádszövetet, mely rozsdá ellen rezeztelt sodronyba van szöve. — Végül szállítok:

homokot, kavicsot, rostaaljat

helyben saját géimmal házhoz, vidékre vasuton. A t. e. közönség b. pártfogását kérve vagyok tisztelettel:

Spitz Samuel.

HAÁSZ MANÓ női kézmű- és divatáruháza NAGYVÁRAD, Zöldfa-utca elején

Mindenkit meglepő nagy mennyiségű nyári ujdonságok érkeztek. Gyönyörű sima és mintázott grenaduok, paplanok, sima és aszurozott ruhavásznak himzett batisztok és remek kivitelű sephirek, blousok. Ugyisinté batiszt és vászon, himzett ruhák. Továbbá minden cikkben is óriási nagy raktár.

S tekintettel a nálam lévő mindenki által ismert óriási forgalomra, az áraim legolcsóbbak.